

Sykepleien

ETIKK

Bør sykepleieren gripe inn når pårørende filmer en døende pasient?

En sønn filmer sin døende far, men sykepleieren blir usikker på om hun bør gripe inn. Hvordan kan hun beskytte pasientens verdighet og samtidig møte den pårørende med forståelse?

[Rådet for sykepleieetikk](#)

[Etikkspalten](#)

[Lovverk](#)

[Etisk refleksjon](#)

FAKTA

SPØR OM ETIKK Har du et spørsmål om etikk? Send oss en [e-post](#).

[Rådet for sykepleieetikk](#) er et uavhengig organ i Norsk Sykepleierforbund. Sykepleien vil i denne spalten publisere et utvalg av etiske spørsmål og dilemmaer som etisk råd har mottatt. Tekstene er anonymisert.

Rådet for sykepleieetikk fikk for en tid tilbake denne problemstillingen fra en sykepleier:

En eldre pasient lå for døden. Ved sengen sto sønnen med mobiltelefonen. Han filmet faren, seg selv og rommet rundt, samtidig som han kommenterte det som skjedde. Jeg kjente på et ubehag. Var det riktig å filme et menneske i en så sårbar situasjon? Burde jeg gripe inn?

Jeg opplevde filmingen som uverdig og ble bekymret for pasientens integritet, men der og da sa jeg ingenting. Heller ikke i etterkant fikk jeg snakket med sønnen. Etterpå satt jeg igjen med tvilen: Burde jeg ha bedt ham slutte å filme? Burde jeg ha tatt det opp med ham senere? Eller kan filming av en døende være en måte for pårørende å ta vare på minner og håndtere avskjeden på?

Situasjonen fikk meg til å reflektere over hvor vanskelig det kan være å vite hva som er riktig når hensynet til pasientens verdighet og integritet møter pårørendes behov i en svært sårbar

stund.

Rådet svarer

Du tar opp et viktig og aktuelt tema. Mobiltelefonen er blitt en naturlig del av hverdagen vår, og vi filmer både i det offentlige rom og i private øyeblikk. Det gjelder også i helsetjenesten, der filming kan utfordre grensene mellom det private og det offentlige. Bilder og opptak fra sårbare situasjoner kan raskt deles og bli tilgjengelige for langt flere enn de opprinnelig var ment for.

Når en pårørende filmer sin døende far, oppstår det spørsmål om samtykke, pasientens verdighet og hvordan helsepersonell bør håndtere situasjonen. I et [rundskriv](#) fra Helsedirektoratet heter det at pasienter, brukere og pårørende i utgangspunktet har rett til å ta bilder, filme og gjøre lydopptak av omgivelsene sine til private formål. Denne retten er en del av ytrings- og informasjonsfriheten.

«Bilder og opptak fra sårbare situasjoner kan raskt deles og bli tilgjengelige for langt flere enn de opprinnelig var ment for.»

Det betyr likevel ikke at retten til å filme er ubegrenset. Retten må vurderes opp mot andre hensyn, særlig pasientens integritet og verdighet og helsepersonellens ansvar for å yte forsvarlig helsehjelp.

Du skriver at du ikke vet hvorfor sønnen ønsket å filme. Det kan ha vært en måte å bevare et minne, håndtere sorgen eller la familiemedlemmer som ikke kunne være til stede, få ta del i avskjeden. Slike behov kan være forståelige, men må veies mot hensynet til den døende pasientens integritet, verdighet og personvern.

Rådets vurdering

Etisk står særlig hensynet til pasientens autonomi, integritet og verdighet sentralt, sammen med sykepleierens plikt til å beskytte pasienten mot krenkelse og skade.

Pårørende kan ha et sterkt behov for å bevare minner, bearbeide sorgen eller la familiemedlemmer som ikke er til stede, få ta del i avskjeden. Slike behov må møtes med forståelse og respekt.

Samtidig må dette veies opp mot hensynet til den døende. Et opptak av et menneske i livets aller mest sårbare fase kan oppleves som en krenkelse og gå på bekostning av verdigheten rundt dødsøyeblikket. Når pasienten ikke kan uttrykke sitt eget ønske, bør hensynet til pasientens integritet veie særlig tungt.

De yrkesetiske retningslinjene kan gi støtte i vurderingen. I punkt 1.12 heter det at sykepleiere skal bidra til at mennesker i livets slutfase får «en verdig, skånsom og trygg død». Dette bør

være en styrende verdi også når pårørendes ønsker og behov kommer i konflikt med hensynet til pasienten.

«Det finnes ikke nødvendigvis én riktig måte å handle på i slike situasjoner.»

Retningslinjene slår dessuten fast at dersom det oppstår en interessekonflikt mellom pasient og pårørende, skal hensynet til pasienten prioriteres.

Som sykepleier er oppgaven din å forsøke å ivareta begge parter, men med pasientens verdighet og integritet som det viktigste. Når pasienten ikke kan samtykke, eller det er uklart hva pasienten ville ha ønsket, får dette hensynet særlig stor betydning.

Handlingsalternativer

Rådet mener det ikke nødvendigvis var feil av deg å la være å gripe inn i øyeblikket. En konfrontasjon kunne ha skapt uro i en allerede sårbar situasjon. Samtidig ville det vært naturlig å forsøke å avklare om filmingen var i tråd med pasientens ønsker, og hvis mulig, snakke med sønnen om hensikten med filmingen.

Det hadde kanskje også vært mulig å søke støtte hos en kollega eller leder. Hvis dette var vanskelig i situasjonen, kunne et annet alternativ være å invitere pårørende til en samtale i etterkant for å forstå hensikten med filmingen og gi veiledning.

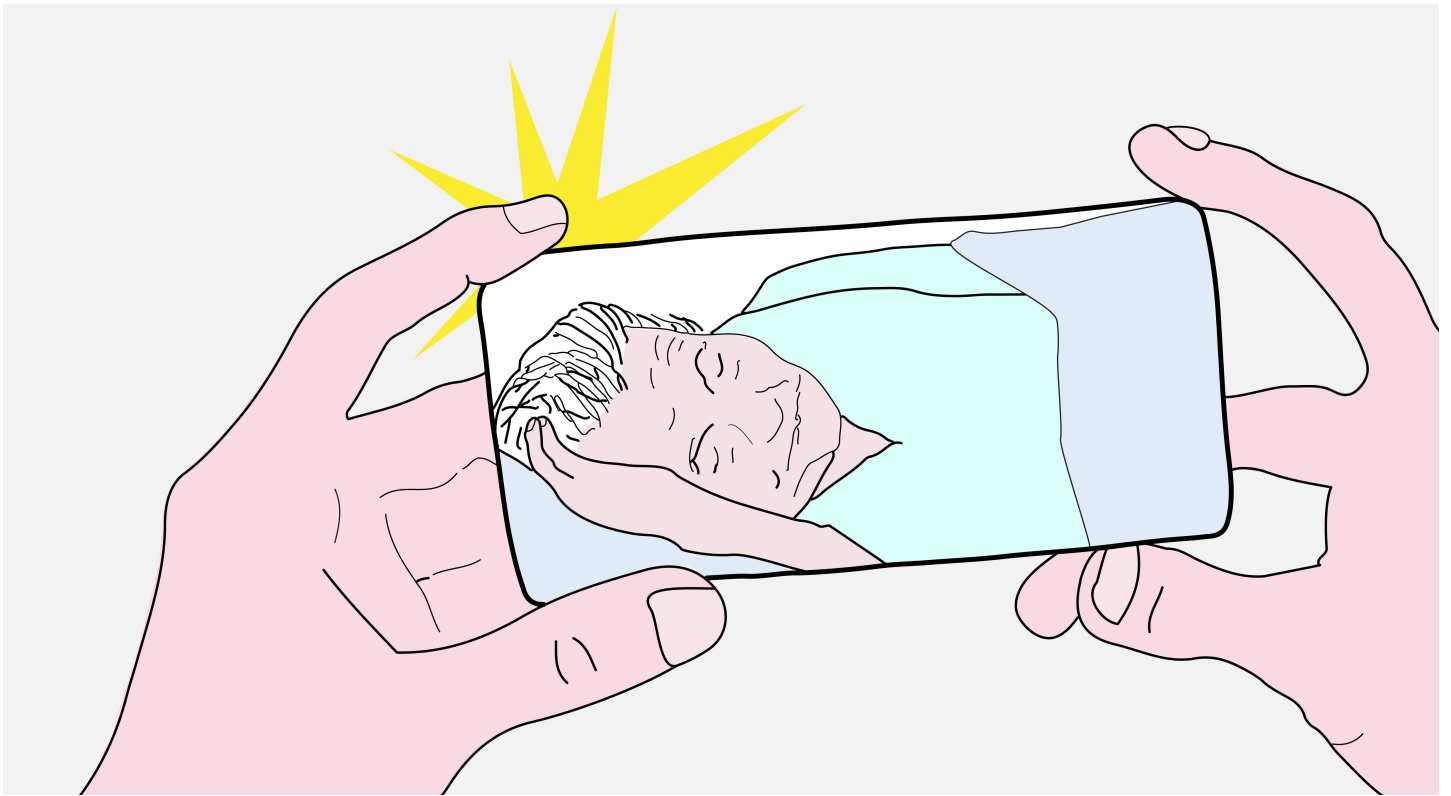
Det kan også være aktuelt å be om at filming stoppes dersom det klart krenker pasientens verdighet. Det finnes ikke nødvendigvis én riktig måte å handle på i slike situasjoner. Noen ganger kan det være nødvendig å gripe inn, andre ganger kan det være klokere å la øyeblikket få være i fred og ta samtalen senere.

Det avgjørende er at pasientens interesser står i sentrum, samtidig som pårørende møtes med forståelse og respekt. At du har reflektert over hendelsen og søkt råd i etterkant, er i seg selv en viktig del av den etiske og faglige praksisen.

Oppsummert

Denne situasjonen viser behovet for systematisk opplæring, tydelige rutiner og økt kunnskap om juridiske og etiske sider ved bruk av mobilkamera i helsetjenesten. Ansatte må også få støtte når de står i vanskelige situasjoner med pårørende.

Slike hendelser kan med fordel brukes til etisk refleksjon i personalgruppen. Det kan gi sykepleiere større trygghet når de må handle raskt i situasjoner der hensynet til pasienten og de pårørende ikke uten videre trekker i samme retning.

KAN IKKE SAMTYKKE: Hvis det er uklart hva den døende selv ville ha ønsket, bør hensynet til pasientens integritet veie særlig tungt. *Illustrasjon: Monica Hilsen*